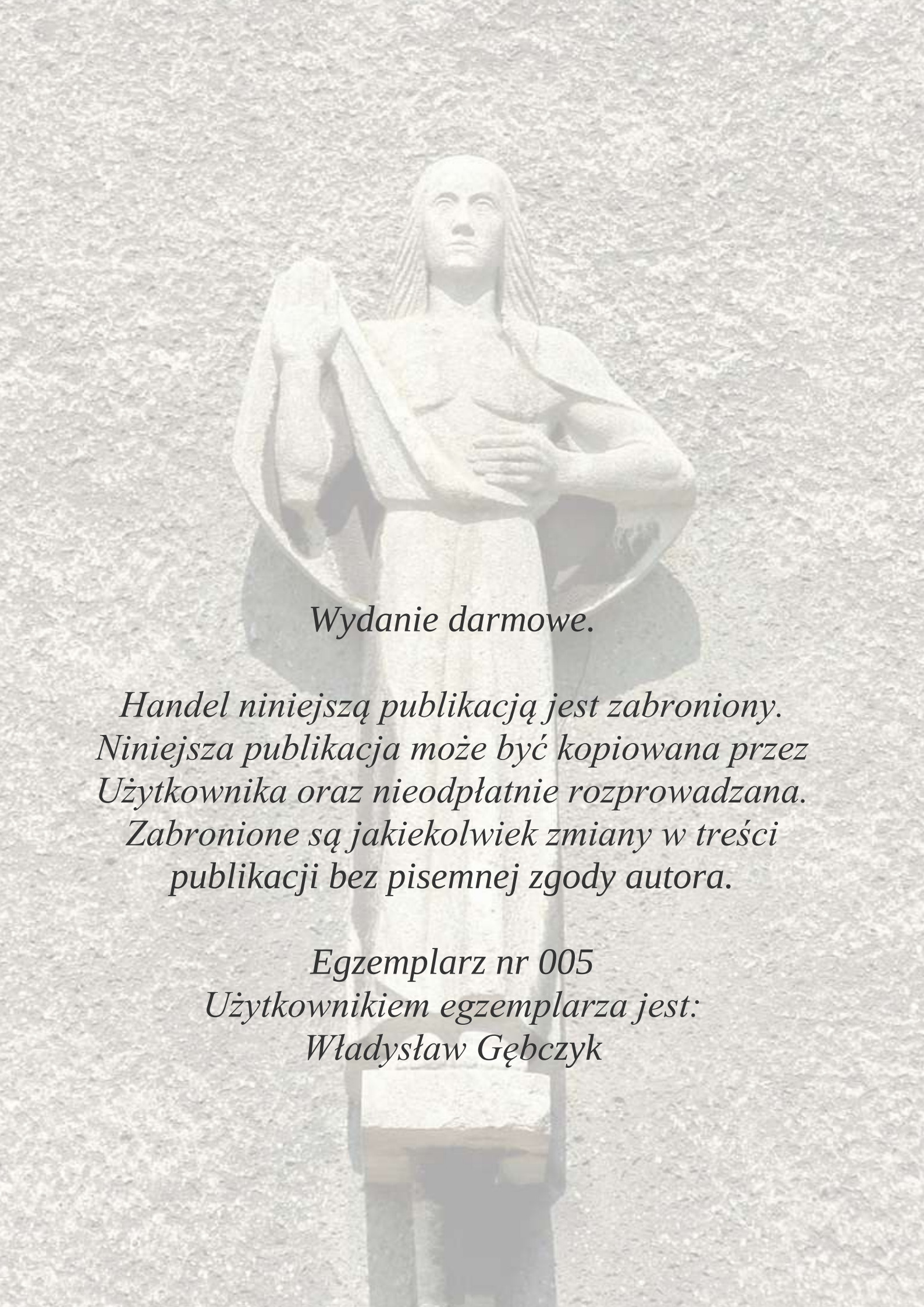

Tomasz Marcin
DUDZIŃSKI

Gruss aus Gleiwitz

Część IV: Pod panowaniem austriackim

Wydanie darmowe.

*Handel niniejszą publikacją jest zabroniony.
Niniejsza publikacja może być kopiowana przez
Użytkownika oraz nieodpłatnie rozprowadzana.
Zabronione są jakiegolwiek zmiany w treści
publikacji bez pisemnej zgody autora.*

*Egzemplarz nr 005
Użytkownikiem egzemplarza jest:
Władysław Gębczyk*

Tomasz Marcin
DUDZIŃSKI

Gruss aus Gleiwitz

*Część IV:
Pod panowaniem austriackim*

Tomasz Marcin Dudziński
„Gruss aus Gleiwitz. Część IV: Pod panowaniem austriackim”

Copyright© by Tomasz Marcin Dudziński
All rights reserved

Fotografie: Krzysztof Wójcik, Tomasz Marcin Dudziński
Projekt okładki: Tomasz Marcin Dudziński

Wydanie III

Gliwice, styczeń 2012

Zmierzch epoki panowania Jagiellonów przyniósł rozkwit innej monarchii, monarchii Habsburgów. Rozpychając się z początku łokciami, a następnie poprzez sieć zawieranych układów, Habsburgowie stopniowo stali się dominującą dynastią naszej części Europy. Tymczasem wraz z Jagiellonami odeszli ostatni dziedzice z rodu Piastów.

Z zamętu kolejnych wojen, epidemii, i ciągłych zmian władzy wyłonił się Górny Śląsk, kraina gotowa na rozkwit. Ten jednak miał nadejść dopiero wraz z Prusakami.

Co robili Duńczycy pod bramami miasta? Czemu cesarz postanowił uhonorować Gliwice częścią własnego herbu? Dlaczego pojawienie się monarchini na tronie wiedeńskim spowodowało aż tak głęboko idące zmiany w Europie? I o co chodzi z tymi gliwickimi babami?

Czwarty tom opowieści o historii miasta to najdłuższa i najbardziej wyniszczająca wojna Europy, której zwycięzcami zostali Ci, którzy w niej udziału nie brali...

Zapraszam na wycieczkę w przeszłość. Cel wyprawy to lata:

1526 – 1740

***„Miasto, które nie zna swojej przeszłości,
nie ma przyszłości.”***

1526

- 29 sierpnia - W bitwie z Turkami pod Mohaczem ginie król Czech i Węgier Ludwik II Jagiellończyk. Na mocy traktatu z 1515 roku Habsburgowie stają się władcami Śląska. Gliwice przechodzą pod panowanie austriackie.
- 24 października – Ferdynand I Habsburg, władca Austrii zostaje uznany jako król Czech. Jednocześnie jest on najwyższym księciem Śląska.

1527

- 24 lutego – Ferdynand I został koronowany na króla Czech.

*Okoliczne wioski stanowiły prywatną własność. Niektóre z nich były sprzedawane co kilkanaście lat.
Na zdj.: kościół w Szobiszowicach, fot.: autor.*

- *Zjazd książąt śląskich w Głubczycach, gdzie następuje potwierdzenie zwierzchniej władzy Ferdynanda Habsburga nad Śląskiem.*
- *Królowa Bona, żona Zygmunta I Starego, proponuje w zamian za zwrot Śląska Polsce oddanie Habsburgom księstwa Bari lub Siedmiogrodu. Do transakcji jednak nie dochodzi.*
- *3 listopada – Ferdynand I został koronowany na króla Węgier.*

1529

- *Ufundowano ołtarz Św. Antoniego dla kościoła p.w. Wszystkich Świętych.*

1531

- *Zbudowano drewniany wodociąg dla miasta.*

1532

- *Zmarł książę Jan II Dobry, ostatni z Piastów. Księstwo wraz z Gliwicami – na mocy zawartych uprzednio układów - przechodzi pod panowanie księcia Jerzego Hohenzollerna z Brandenburgii.*

1533

- *Cesarz nieprzychylny brandenburskiemu księciu chce go usunąć z księstwa. W zamian za pożyczkę odstępuje od swojego pierwotnego zamiaru.*

1534

- *W mieście jest już ok. 1000-1200 mieszkańców. Źródła podają istnienie 203 domów mieszkalnych.*

System monetarny ówczesnej Austrii był bardzo skomplikowany i wyjątkowo niejednorodny.

Na zdjęciu: austriacka moneta lokalna. Kolekcja prywatna.

Fot.: autor.

- Księga gruntowa podaje informację o istniejących w obrębie miasta jatkach. Są to najstarsze informacje dotyczące gliwickich rzeźników.*

1539

- Kolejnym biskupem na Śląsk zostaje Baltazar von Promnitz.*

1543

- Umiera książę Jerzy. Jego następcą jest syn Jerzy Fryderyk.*
- W Sośnicy zakupiono i przygotowano budulec niezbędny do budowy nowego kościoła.*

1547

- Miejski staw rybny (ob. Plac Krakowski) zasilono wodą z rzeki Kłodnicy.*
- Łabędy przechodzą na własność rodziny Prokops.*

1550

- *Właścicielem Brzezinki zostaje Heinrich von Zmeskal.*
- *W dokumentach pojawia się wzmianka o gliwickim wójcie. Jest nim Simon Uwerzpond.*

1551

- *Heinrich von Zmeskal funduje nowy, drewniany kościół dla Brzezinki.*

1552

- *Cesarz Ferdynand I usuwa z księstwa Jerzego Fryderyka Hohenzollerna. Księstwo zostaje przekazane Izabeli Zapolyi i jej synowi Janowi Zygmuntowi w zamian za zrzeczenie się pretensji do tronu węgierskiego.*

1556

- *Na Śląsk zostają sprowadzeni jezuici.*

1557

- *Miasto zyskuje przywilej organizowania kolejnego w roku jarmarku, zawsze w dniu 26 stycznia.*
- *Cesarz powołuje kamerę śląską, która ma za zadanie usprawnić pobieranie podatków i sprawować władzę sądowniczą.*
- *W Ostropie dochodzi do buntów chłopskich.*

1558

- *W Gliwicach urodził się Jakub Geranus, jezuita, rektor Klementinum w Pradze oraz akademii jezuickiej w Olomuńcu.*

Obecnie Kłodnica przepływa przez sam środek miasta, lecz dawne Gliwice leżały w pewnej odległości od koryta rzeki. Zapobiegało to powodziom w mieście, a mieszkańcom stwarzało możliwość połowu ryb.

Na zdj.: Kłodnica w obecnym centrum miasta.

Fot.: autor.

- *Potrzebujący pieniędzy cesarz Ferdynand I oddaje miasto Fryderykowi von Zettritz w dzierżawę za sumę 14000 talarów rocznie. Rozpoczyna się budowa dworu Zettritz, czyli gliwickiego zamku.*

1561

- *Marcin Helwig wydaje w Nysie pierwszą drukowaną mapę Śląska.*

1562

- *Kolejnym śląskim biskupem zostaje Caspar von Logau.*

1563

- *Jan Trach kupuje starą część osady Petersdorf (Szobiszowic).*

1564

- *25 lipca – Zmarł cesarz Ferdynand I. Jego następcą jest Maksymilian II Habsburg.*

1568

- *Płonie drewniany kościół p.w. Św. Krzyża. Wkrótce potem rusza odbudowa kościoła.*

1569

- *Cesarz Maksymilian II Habsburg odnawia dla miasta przywilej wyszynku wina.*

1570

- *Kolejnym właścicielem Brzezinki zostaje Peter von Zmeskal.*

1574

- *Kolejnym metropolitą Śląska zostaje biskup Martin Gerstmann.*

1576

- *12 października – Zmarł cesarz Maksymilian II Habsburg. Jego następcą został Rudolf II.*

W Czechach i na Węgrzech rządy przejęli Habsburgowie. W sąsiedniej Polsce na tronie byli osadzani królowie elekcyjni. Na zdj.: szóstak Zygmunta III Wazy.

Kolekcja prywatna. Fot.: autor.

1577

- Cesarz Rudolf II wydaje tzw. *Ordynację Górniczą dla Śląska*.

1582

- Sędzia miejski *Laurentius Stephietus* założył „Czarną księgę ławniczą” (skradziona po wojnie z Archiwum Miejskiego).

1583

- *Andreas Russek* ufundował dla kościoła p.w. *Wszystkich Świętych* ołtarz św. Andrzeja.

1585

- Śląskim biskupem zostaje *Andreas von Jerin*.

1587

- Starosta Śląski, biskup *von Jerin*, wydaje edykt mówiący o tym, że obywatelami miasta mogą być tylko i wyłącznie katolicy.
- Rada Miejska Gliwic inicjuje szykany wobec protestantów.
- Wychodzi także przywilej miejski „*De non tolerandis Judaeis*” (o nietolerancji Żydów). Żydzi musieli opuścić miasto.
- 11 listopada - W Gliwicach urodził się ks. *Marcin Strzoda*, profesor kolegium jezuickiego, historyk i teolog.

1592

- Gruntownie przebudowano kościół p.w. św. Bartłomieja.

1593

- Źródła wymieniają gliwickiego wójta – Urbana Giertycha.

1596

- Za sumę 420 talarów miasto odkupuje zamek, w którym ulokowano arsenał miejski.
- 11 czerwca - Rada Miejska wykupuje za 27000 talarów zwierzchnie prawa książęce. Jest to gwarancją praw wolnego miasta królewskiego podległego królowi Czech. Od tej pory Gliwice stają się wolnym miastem.
- Metropolitą wrocławskim zostaje mianowany Bonawentura Hahn.

1597

- Zostaje założona pierwsza księga chrztów.

1599

- Kolejnym biskupem śląskim został Paul Albert.
- W dokumentach pojawia się nazwisko gliwickiego wójta. Jest nim Laurentius Stephietus.

1600

- Schedę po biskupie Albercie przejmują biskup Jan VI von Sitsch.
- Powstaje cech rzeźników zrzeszający 27 osób.

1601

- 25 czerwca - Miasto zostaje niemal całkowicie zniszczone w wyniku pożaru, który rozpoczął się w miejskiej piekarni. Z pożaru ocalały tylko dwa domy.

1603

- Kolejnym właścicielem Brzezinki zostaje Peter von Zmeskal (syn).

1608

- Nowy biskup Wrocławski, Karol Habsburg, nakazuje wszystkim protestantom zamieszkującym jego diecezję przejście na wiarę katolicką.
- Cesarz, obawiając się utraty władzy na Śląsku wydaje dekret gwarantujący swobodę wyznania dla protestantów.

1609

- Powstaje gliwicki cech piekarzy.

1610

- Śladem piekarzy powstaje gliwicki cech szewski.

1611

- Cesarz Rudolf II przekazuje władzę w Czechach i Austrii Maciejowi I Habsburgowi.

W dawnych czasach wokół kościołów powstawały miejskie cmentarze.

Na zdj.: rekonstrukcja dawnego cmentarza, fot.: autor.

1612

- 20 stycznia – Zmarł cesarz Rudolf II.
- 13 czerwca – Nowym cesarzem zostaje Maciej I Habsburg.
- Do Gliwic z Ołomuńca przybywają pierwsi Franciszkanie.
- Obok kościoła p.w. Św. Krzyża rusza budowa klasztoru o.o. Franciszkanów. Mecenasem zakonu jest szlachcic Welczek.

1614

- Budowa klasztoru zostaje ukończona.

1615

- Śląsk zamieszkuje 1 250 000 osób.

1618

- Znieważenie cesarskich namiestników w Pradze inicjuje wojnę trzydziestoletnią.
- Miasto zamieszkuje 1200 obywateli.

1619

- 6 marca - Rada Miejska Gliwic otrzymuje rozkaz wzmocnienia murów miejskich i oczyszczenia fosy.
- 20 marca – Zmarł cesarz Maciej I. Jego następcą został Ferdynand II Habsburg.
- Gliwicki klasztor odwiedza generał zakonu.

1620

- Król – elekt Czech Fryderyk V objeżdża Śląsk. Stany śląskie odmawiają mu płacenia podatków usiłując go zadowolić jednorazową daniną.

- *Wspierające Habsburgów polskie oddziały lisowczyków pustoszą księstwo opolsko - raciborskie.*

Centrum miasta stanowił ratusz zlokalizowany na rynku.

Na zdj.: gliwicki ratusz; fot.: autor.

W krótkim czasie dynastia Habsburgów stała się jedną z najpotężniejszych w ówczesnej Europie. Jej zmierzch nastął wraz ze wzrostem znaczenia Prus i domu Hohenzollernów.

Na zdj.: srebrny trojak austriacki z wizerunkiem następcy tronu, arcyksięcia Leopolda.

*Kolekcja prywatna.
fot.: autor.*

1622

- *Peter von Zmeskal syn oraz jego żona Susanna za sumę 100 talarów fundują dzwon dla kościoła w Brzezince.*

1623

- *Ukończono budowę murowanego kościoła p.w. Św. Krzyża.*
- *Siły protestanckie wkraczają na Śląsk. Zostaje zniszczony klasztor w Rudach oraz pobliskie miasto – Pyskowice.*

1625

- *W ramach rekompensaty za poniesione szkody cesarz udziela miastu zgody na kolejny jarmark.*
- *Metropolitą wrocławskim zostaje biskup Carolus Ferdinand Wasa, syn króla Zygmunta III Wazy.*

1626

- *Trwają przygotowania do obrony. Śląsk pustoszą na przemian ścigające się dwie potężne armie: protestancka pod dowództwem Petera Ernsta von Mansfeld oraz cesarska pod wodzą czeskiego magnata Albrechta Vaclava Eusebiusa von Wallenstein.*
- *Wojska duńskie bezskutecznie oblegają Gliwice. Przedmieścia zostają kompletnie zniszczone, spalona zostaje też znaczna część obleganego miasta, którego obroną dowodzi Adam Czornberg i burmistrz Johann Fröhlich. Do legendy przejdzie bohaterska postawa Gliwiczanek biorących czynny udział w obronie (gliwickie baby).*
- *Duńskie wojska dewastują kościółek p.w. św. Bartłomieja.*
- *W podzięce za ocalenie miasta wyrusza pierwsza pielgrzymka Gliwiczan do Częstochowy.*

1627

- *Odbudowano klasztor oo. Franciszkanów. Mecenasem odbudowy był Johann von Welczek.*
- *Cesarz Ferdynand II wydaje edykt, w myśl którego Żydzi mogli się osiedlać w miastach po uiszczeniu stosownej opłaty, mogli prowadzić rzemiosło i handel oraz mogli nabywać domy na własność.*

W podzięce za bohaterski opór miasta przeciwko najeźdźcom cesarz Ferdynand II nadał miastu nowy herb i flagę. Do flagi Austrii dodano niebieski będący dotychczas tłem gliwickiego godła. Grafika.: autor.

1628

- *W mieście powstaje cech kowalski i krawiecki.*

1629

- *14 lipca - W uznaniu zasług oraz w podzięce za bohaterską obronę cesarz Ferdynand II nadaje miastu nowy herb.*

1632

- *Kolejne bombardowanie miasta pociąga za sobą kolejne zniszczenia.*
- *Zostaje założony cech garncarzy.*

1633

- *Następne poważne bombardowanie artyleryjskie.*

1634

- *W mieście wybucha epidemia dżumy. Zmarło kilkaset osób. Ciała zmarłych pochowano na leśnym cmentarzu w Szobiszowicach.*

1635

- *Założono pierwszą w mieście księgę zmarłych.*

*Cesarz Ferdynand II panował
do roku 1637*

*Na zdj.: srebrny trojak
Ferdynanda II.*

Kolekcja prywatna.

Fot.: autor.

Na Śląsku starły się dwie ogromne armie, którymi dowodzili Peter Ernst von Mansfeld oraz Albrecht Wenzel von Wallenstein. Fot.: wg „Oberschlesien im Bild”.

1636

- 10 czerwca – Rada Miejska uznaje protokolarnie Franciszkanów za odnowicieli wiary katolickiej w mieście.
- Johann „Hanno” Welczek z Dębieńska kupuje Niepaszyce.

1637

- 15 lutego – Zmarł cesarz Ferdynand II. Następcą został jego syn, Ferdynand III.

1638

- Johann von Welczek zostaje mianowany kanclerzem księstwa Opolsko – Raciborskiego.
- W gliwickim klasztorze oo. Franciszkanów wybuchł skandal. Jeden z mnichów okazał się być przebraną kobietą. Falszywy mnich – Julia Perstirska marzyła o życiu zakonnym.

W krótkim czasie rodzina Welczek stała się właścicielami Łąki oraz całej okolicy.

Na zdj.: kościół w Łąkach. Fot.: autor.

1639

- *Na Śląsku ścierają się dwie armie: cesarska i szwedzka. Walki będą trwały do 1648 roku.*

1642

- *Bombardowanie miasta niszczy część zabudowy.*
- *Zostaje założona pierwsza łączona księga chrztów i urodzin.*
- *Wojna i zarazy dziesiątkują ludność śląskich osad. W Łabędach mieszka tylko 150 obywateli.*

1643

- *Ponownie odbudowano klasztor oo. Franciszkanów. Tak jak poprzednio mecenasem odbudowy był Johann von Welczek.*

1644

- *Kolejne niszczycielskie bombardowanie miasta.*
- *Brzezinka zostaje zaatakowana przez obce wojska. Susanna von Zmeskal, pani na Brzezince, ucieka do Polski, gdzie wkrótce umiera.*

1645

- *Księstwa opolskie i raciborskie do roku 1666 będą się znajdować jako zastaw za posagi w rękach polskich Wazów.*

1648

- *Pokój westfalski - koniec wojny trzydziestoletniej.*
- *Właścicielami Łabęd zostaje ród hrabiów Colonna.*

Władcą Śląska został cesarz Leopold, który słynął z wyjątkowego braku urody, a jego „habsburska szczeka” weszła do kanonu epitetów.

*Na zdj.: 15 grajcarów węgierskich.
Fot.: autor.*

- *Następuje siłowa rekatolicyzacja Śląska. Protestanci zatrzymują dla siebie tylko niewielkie kościoły drewniane.*
- *Zmarł Wilhelm Trach, właściciel Szobiszowic.*

1649

- *Nowym właścicielem Ligoty Łabędzkiej zostaje Johann von Welczek, kanclerz księstwa Opolsko – Raciborskiego.*

1650

- *Rusza budowa nowej słodowni i gorzelni.*
- *W Gliwicach mieszka 900 obywateli.*

1651

- *Johann von Welczek, kanclerz księstwa Opolsko – Raciborskiego, kupuje od Katarzyny Strzela połowę wioski Petersdorf (Szobiszowice).*
- *Cesarz Ferdynand III ogłasza wyznanie rzymskokatolickie za jedyne dozwolone w cesarstwie.*

1652

- *Dokumenty wspominają burmistrza miasta Mathiasa Foltek, który na cele społeczne przeznaczył sumę 200 talarów.*

1653

- Cesarz ustanawia swego syna, *Ferdynanda IV Habsburga*, współrządzającym w cesarstwie.
- Właścicielem Brzezinki został *Karl von Zmeskal*.

1654

- 9 lipca – Nieoczekiwanie zmarł koregent *Ferdynand IV*, syn cesarza, następca tronu.

1655

- Rzeczpospolita znajduje się pod panowaniem szwedzkim. Król *Jan Kazimierz* uchodzi na Śląsk.
- Faktycznym władcą Śląska zostaje *Leopold I Habsburg*.

1656

- Śląskim biskupem zostaje *Leopold Wilhelm Habsburg*.

1657

- 2 kwietnia – Zmarł cesarz *Ferdynand III*. Jego następcą jest drugi syn, *Leopold I*.
- Lipiec - Ustanowiono połączenie pocztowe na trasie *Praga - Gliwice - Kraków*.

1658

- Rozpoczęto przy kościele p.w. Św. Krzyża budowę murowanego klasztoru o.o. *Franciszkanów*.

- 18 lipca – Oficjalnie koronowano Leopolda I na cesarza.

1661

- Zmarł Jan Krzysztof Holly, który wraz z baronem Welczkiem należał do najbardziej hojnych dobroczyńców klasztoru o.o. Franciszkanów.

*Nieopodal miejsca, gdzie obecnie znajduje się katedra, kończyło się miasto.
Na zdj.: rzeźba „Chłopiec z łabędziem” na skwerze Dessau obok katedry.
Fot.: Krzysztof Wójcik.*

1663

- Nowym śląskim biskupem zostaje Karol Józef Habsburg.
- Wybuchła wojna austriacko – turecka. Na Śląsku pojawiają się zagony tatarskie.

1665

- Tron biskupi we Wrocławiu obejmuje Sebastian von Rostock.

1668

- Ukończono budowę murowanego klasztoru o.o. Franciszkanów mieszczącego także bibliotekę.

W roku 1683 wydarzeniem były odwiedziny polskiego króla Jana III Sobieskiego podążającego na odsiecz oblężonemu Wiedniowi.

Na zdj.: monety Jana III Sobieskiego, Leopolda I oraz Józefa I Habsburga.
Kolekcja prywatna.
Fot.: autor.

1669

- Johann von Welczek rezygnuje z urzędu kanclerza księstwa Opolsko – Raciborskiego. Za swoje zasługi otrzymuje od cesarza tytuł barona.

1670

- Zmarł Johann „Hanno” von Welczek. Został pochowany w krypcie kościoła p.w. Podwyższenia Św. Krzyża.
- Georg Bernhard von Welczek zostaje kanclerzem księstwa Opolsko – Raciborskiego.
- Baron von Welczek odkupuje Łabędy od hrabiego Colonna de Fels.

1671

- *Nowym właścicielem Przyszówki i Starych Gliwic zostaje baron Welczek.*
- *Friederich von Hessen zostaje mianowany nowym biskupem dla Śląska.*

1677

- *10 października - Kolejny wielki pożar niszczy miasto, w tym nowo wybudowany klasztor o.o. Franciszkanów.*

1679

- *Wokół kościoła p.w. Wszystkich Świętych założono pierwszy miejski cmentarz otoczony wysokim murem.*
- *Źródła po raz pierwszy wspominają o istnieniu szkoły w Brzezince prowadzonej przez Simona Rogosza.*
- *Panem na majątku Brzezinka zostaje Franz von Zmeskal.*
- *Proboszczem kościoła w Łabędach jest ks. Novatius.*
- *Dokumenty wzmiankują łabędzką szkołę. Nauczycielem jest Jan Pierhokowicz.*

1682

- *Baron Georg von Welczek kupuje Czechowice.*

1683

- *Według projektu Melchiora Stokłosa mistrz budowlany Franciszek Sikora kończy odbudowę kościoła p.w. Św. Krzyża oraz klasztoru o.o. Franciszkanów.*

- *Wojska Imperium Osmańskiego (ob. Turcja) podchodzą pod Wiedeń.*
- *W poselstwie do króla polskiego Jana III Sobieskiego bierze udział pochodzący z Petersdorf (Szobiszowic) ks. Franz Johann von Welczek.*
- *Metropolitą śląskim zostaje Franz Ludwig zu Neuburg.*
- *Miasto zaciąga u rudyckich cystersów pożyczkę na utrzymanie wojsk udających się na odsiecz stolicy Austrii.*
- *22 sierpnia - W klasztorze nocuje polski król Jan III Sobieski spieszący ze swoją 30 – tysięczną armią na odsiecz obleganego przez Turków Wiednia. W Gliwicach monarchę powitał okolicznościową mową wygłoszoną w języku polskim baron Georg von Welczek oraz hrabia von Oppersdorf.*
- *12 wrzesień - Dzięki absolutnemu zaskoczeniu i genialnej strategii wojska polskie pod wodzą Jana III Sobieskiego odnoszą pod Wiedniem wspaniałe zwycięstwo zmuszając wojska tureckie do odwrotu.*

1687

- *Zmarł Jan Holly zwany Czuchowskim, dobroczyńca kościoła p.w. Wszystkich Świętych.*
- *Zmarł baron Georg von Welczek. Schedę po nim przejął brat Krzysztof.*

Przez kilka stuleci rodzina Welczek sprawowała mecenat nad kaplicami, kościołami, szpitalami oraz klasztorem oo. Franciszkanów.

Na zdj. grobowce rodziny Welczek obok łąbedzkiego kościoła..

Fot.: autor.

Nowy herb Gliwic nadany przez cesarza obowiązywał do roku 1945. Składał się z połówki godła śląskiego, połowy godła cesarskiego – co było ogromną nobilitacją i wyrazem wdzięczności ze strony cesarza – oraz gliwickiej wieży bramnej z wizerunkiem Matki Boskiej ponad.

Na zdj.: winietka z herbem Gleiwitz. Kolekcja prywatna.
Fot.: autor.

1691

- Przez miasto przemaszerowała armia węgierska czyniąc w mieście znaczne szkody.
- Cesarz Leopold I wydał postanowienie Explanatio Leopoldina pozwalające protestantom na sprawowanie ich kultu w domach, w otoczeniu rodziny, jednakże pod warunkiem uczestnictwa w katolickich świętach publicznych. Zmiana wyznania na protestanckie groziła sankcjami karnymi.

1693

- Baron Krzysztof von Welczek został mianowany sędzią Księstwa Pszczyńskiego. Niedługo potem zmarł. Został pochowany pod kaplicą św. Józefa w kościele p.w. Podwyższenia Św. Krzyża.

1694

- W Gliwicach panuje wielki głód. Wielu mieszkańców miasta nie przeżyło trudnych chwil.

1696

- Łabędzki baron Franz Rudolf von Welczek zostaje tajnym radcą cesarskim.

1697

- Wybudowano nowy dom bractwa kurkowego.

1698

- Po raz pierwszy źródła pisane wspominają o mieszkańcu Gliwic pochodzenia żydowskiego. Była to młoda Żydówka ochrzczona przez księdza Fröhlicha.

1700 (około)

- Powstaje pierwszy plan miasta.

1701 (około)

- Edykt cesarski odbiera miastu monopol na ważenie i sprzedaż piwa.

1704

- Johann Bernhard von Welczek funduje w Łabędach niewielki szpitalik.

1705

- 5 maja – Zmarł cesarz Leopold I. Następcą władcy został syn Józef I.
- W pobliskich Trachach powstał z inicjatywy Jacoba Heinricha von Flemming pierwszy na Śląsku wielki piec hutniczy. Wydarzenie to miało kolosalny wpływ na dalszy rozwój przemysłu na Śląsku.

*W mieście kwitło rzemiosło. Epoka wielkiego przemysłu miała dopiero nadejść.
Wnętrze starego młyna oraz domowy warsztat tkacki. Fot.: autor.*

1706

- W uznaniu zasług Georg von Welczek otrzymuje od cesarza tytuł hrabiowski.
- 1 października - Na mocy układu z Altranstadt protestanci zyskują gwarancję wolności wyznania. Cesarz Józef I oddaje im 121 kościołów zezwalając na budowę kilku nowych.

1711

- Austriacko - Pruska wojna celna zaowocowała upadkiem gliwickiego sukiennictwa.
- 17 kwietnia – Zmarł cesarz Józef I. Nowym władcą został jego brat, Karol VI.
- 19 września - Kolejny, wielki pożar miasta. Zniszczeniu uległo 150 domów mieszkalnych, ratusz, dom wikarych „Jeruzalem” i wiele innych obiektów.

1713

- Cesarz Karol VI wydaje edykt tolerancyjny traktujący o prawach dla osadników żydowskich (tzw. Toleranzpatent).
- Drugim, cesarskim dokumentem mającym wpływ na losy Śląska była sankcja pragmatyczna, według której po śmierci cesarza tron przypadłby jego córce, Marii Teresie Habsburg.

1714

- Zdjęto hełm z ratuszowej wieży.

1715

- Cech sukienników zakończył odbudowę ratusza.

- Źródła podają istnienie 214 domów mieszkalnych. Ludność miasta wynosi 1130 osób.
- Żydzi otrzymali przywilej prowadzenia w mieście szynków.

1716

- Rozpoczęła się przebudowa łabędzkiego kościoła p.w. Wniebowzięcia Matki Boskiej.

1717

- Za przyzwoleniem barona Welczek miejski szynk wydzierżawia przybyły do miasta Żyd Salomon Löbel.

W XVIII wieku Szobiszowice były odrębną miejscowością.

Widok na Zatorze i Szobiszowice. Fot.: autor.

W ówczesnej Europie było nie do pomyslenia, aby kobieta sprawowała władzę w państwie.

Tym bardziej w potężnym imperium. Właśnie taki precedens był przyczyną austriackiego kryzysu dynastycznego.

Na zdj.: 20 kreuzerów cesarzowej Marii Teresy.

Kolekcja prywatna.

Fot.: autor.

- *W wyniku nieszczęśliwego wypadku podczas polowania zginął Franz Rudolf hrabia von Welczek.*

1719

- *Wybudowano nowy budynek szkoły.*
- *17 września - Petersdorf (Szobiszowice) odwiedza biskup Elias Daniel von Sommerfeld.*
- *18 września – Ma miejsce uroczysta konsekracja przebudowanego kościoła w Łabędach. Fundatorem przebudowy był Johann Bernhard von Welczek.*
- *Wieś Brzezinka przechodzi na własność Krzysztofa Pelki sprzedana przez wieloletnich właścicieli, rodzinę Zmeskal.*

1721

- *Zgodnie z przywilejem Toleranzpatent Żyd Joseph Hirschel wydierżawia kram.*

1725

- *Burmistrzem miasta jest Johann Franz Foltek, handlarz suknem.*

1726

- *Śląski Urząd Zwierzchni uchwała prawo „Wegen der Juden” nakazujące wszystkim Żydom nie posiadającym przywilejów opuszczenie Śląska.*

1729

- *Przy łąbędzkim kościele Johann Bernhard von Welczek ufundował budynek plebanii.*

1730

- *Miasto tonie w długach - aby zapłacić podatki zostają sprzedane wsie Szywałd, Krywałd i Żernica.*
- *30 października - W wielkim pożarze zniszczonych zostaje 68 domów w obrębie miasta, cała dzielnica żydowska i przedmieścia.*

1731

- *Wdowa po Krzysztofie Pelce sprzedaje majątek Brzezinka Georgowi von Gusnar.*

1732

- *Na wschodniej ścianie ratusza umieszczono figurę Matki Boskiej powierzając jej opiece plac targowy. Autorem rzeźby jest Johann Österreich.*

- *Kolejnym biskupem diecezji wrocławskiej, obejmującej także Gliwice, zostaje Phillip Ludwig von Sinzendorf.*

1733

- *Utworzono nowy powiat toszecki, w skład którego wchodzi Gliwice.*
-

1734

- *Hrabia Welczek otrzymuje dyplom królewski potwierdzający jego tytuł.*

Na zdj.: kamienica na rogu ul. Grodowej i ul. Krupniczej znakomicie wpisująca się w układ gliwickiej starówki. Fot.: Krzysztof Wójcik.

1735

- 25 sierpnia - Kolejny pożar w mieście. Z dymem poszło 12 budynków.

1736

- Kolejna fala nieurodzaju powoduje wielki głód.

1740

- Gliwice zamieszkują 1132 osoby.
- 20 października - Zmarł cesarz Karol VI. Rozpoczyna się wielki kryzys sukcesyjny, Austria pogrąża się w chaosie.
- Listopad – Młody król Prus Fryderyk II oferuje Marii Teresie w zamian za Śląsk pomoc militarną w rozwiązaniu kryzysu sukcesyjnego.
- 14 grudnia – Rozpoczyna się antyaustriacki bunt we Wrocławiu.
- 16 grudnia – Traktując brak jednoznacznej odpowiedzi na swoją propozycję król pruski realizuje swój własny plan. Wojska Fryderyka II wkraczą na Śląsk. Wybucho pierwsza wojna śląska.

Motyw tańca śmierci powtarzał się cyklicznie wraz z kolejnymi epidemiami nękającymi miasto.

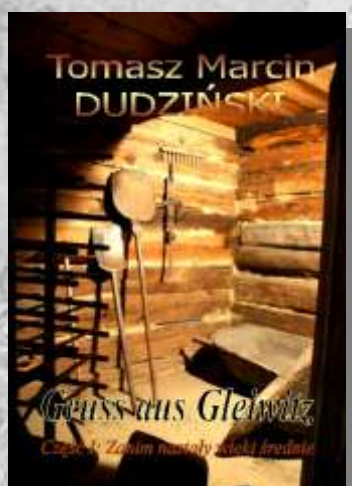
Na zdj.: freski z kaplicy Cmentarza Centralnego. Fot.: „Oberschlesien im Bild”.

*Ciąg dalszy historii grodu nad Kłodnicą w książce
„Gruss aus Gleiwitz. Część V: Pod panowaniem pruskim”*

Do tej pory ukazały się:

Tomasz Marcin DUDZIŃSKI

Gruss aus Gleiwitz

To amatorskie opracowanie historii Gliwic na tle historii Śląska ujęte w prostą formę kalendarium. Większość dostępnych opracowań historycznych dotyczących dziejów grodu nad Kłodnicą jest zbyt szczegółowa, dotyczy także zbyt krótkiego okresu czasu. Ponadto wszystkie te opracowania są pozycjami kosztownymi, ukazują się w znikomym nakładzie i próżno ich szukać w internecie.

Album „Gruss aus Gleiwitz” ma nad nimi poważną przewagę - jest pozycją całkowicie darmową i ogólnodostępną.

Gruss aus Gleiwitz